
EBA/WRG/2013/01

12. prosinca 2013.

Upozorenje za korisnike virtualnih valuta

Sažetak

Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo (EBA) izdaje ovo upozorenje kako bi ukazalo na moguće rizike kojima možete biti izloženi prilikom kupnje, rukovanja ili trgovanja virtualnim valutama poput bitcoina. Virtualne valute i dalje su glavna medijska vijest i sve su popularnije.

Međutim, potrebno je upozoriti na rizike povezane s virtualnim valutama, uključujući rizik od gubitka novca. Ako platforma koja drži vaše virtualne valute ili posluje s njima propadne ili prestane poslovati, ne postoje posebni regulatorni mehanizmi zaštite kojima biste bili osigurani u slučaju gubitaka.

Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo trenutno vrši procjenu svih bitnih pitanja u vezi s virtualnim valutama kako bi ustanovilo mogu li se i trebaju li se virtualne valute podvrći regulaciji i staviti pod nadzor, a korisnicima se savjetuje da se upoznaju s rizicima povezanim s njima.

Što su virtualne valute?

Virtualna valuta oblik je nereguliranog digitalnog novca koji ne izdaje tj. za koji ne jamči središnja banka i koji se može koristiti kao sredstvo plaćanja. Virtualne valute postoje u mnogim oblicima, a nastale su kao valute u okviru internetskih računalnih igara i društvenih mreža, da bi se razvile u platežno sredstvo prihvaćeno „izvan mreže” odnosno u „stvarnom životu”. Znatno se povećava mogućnost korištenja virtualnih valuta kao platežnog sredstva za robu i usluge u maloprodaji, restoranima i na mjestima koja nude usluge zabave. Ovakve transakcije često ne uključuju nikakvu naknadu ili naplatu ni posredovanje banke.

U novije vrijeme virtualna valuta „bitcoin” prokrčila je put novim generacijama decentraliziranih virtualnih valuta koje se koriste putem umrežavanja računala bez posredstva poslužitelja („peer-to-peer”) i koje su poznate i kao kriptovalute. Rastuća uporaba valute bitcoin u skorije vrijeme potakla je pojavu drugih virtualnih valuta koje slijede njezin razvojni put.

Kako funkcionira virtualna valuta?

Virtualne valute, na primjer bitcoin, mogu se kupiti na platformi za trgovanje konvencionalnim valutama. Nakon kupnje, prenose se na osobni račun otvoren za bitcoin poznat pod nazivom „digitalni novčanik”. Korištenjem ovog novčanika korisnici mogu putem interneta slati bitcoine

bilo kome tko ih je voljan prihvatiti ili opet promijeniti u konvencionalnu službenu valutu (poput eura, funte ili dolara).

Novi bitcoini nastaju na internetu putem računalno intenzivne programske opreme poznate kao „bitcoin rudari”. Ova programska oprema korisnicima omogućuje da „iskopaju” male količine valute rješavajući namjerno složene algoritme. Međutim, povećanje zalihe novca fiksno je i stoga se u optjecaj puštaju samo mali iznosi.

Koji su rizici koje trebate imati u vidu?

Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo prepoznalo je nekoliko karakteristika i rizika koje trebate imati u vidu prilikom kupnje, rukovanja ili trgovanja virtualnim valutama.

Na platformi za trgovanje valutama možete izgubiti svoj novac

Virtualne valute možete kupiti izravno od nekog tko ih posjeduje ili putem platforme za trgovanje valutama. Te platforme često nisu regulirane. U brojnim slučajevima platforme za trgovanje valutama ili su prestale poslovati ili su propale – u nekim slučajevima zbog hakiranja koje je izvršila neka treća strana. Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo upoznato je s činjenicom da korisnici neprestano gube značajne iznose novca koje drže na tim platformama.

Trebate imati u vidu činjenicu da platforme za trgovanje valutama nisu banke koje svoje virtualne valute drže kao depozite. Ako platforma za trgovanje valutama izgubi novac ili propadne, ne postoji posebna pravna zaštita – na primjer, kroz program depozitnog jamstva – koja vam pruža osiguranje u slučaju gubitka koji proizlazi iz sredstava koje ste imali na platformi za trgovanje valutama, čak i kada je kupnja ili prodaja registrirana kod nacionalnog ovlaštenog tijela.

Novac iz vašeg digitalnog novčanika može biti ukraden

Kada kupite virtualnu valutu, ona je pohranjena u „digitalni novčanik”, na računalo, prijenosno računalo ili pametni telefon. Digitalni novčanici imaju javni ključ i osobni ključ ili lozinku za pristup. Međutim, digitalni novčanici nisu zaštićeni od hakera. Kao i u slučaju pravih novčanika, novac iz vašeg novčanika može biti ukraden. Zabilježeni su slučajevi korisnika koji su izgubili iznose u virtualnoj valuti u vrijednosti koja premašuje 1 milijun USD, uz malu vjerojatnost povrata.

Osim toga, ako izgubite ključ ili lozinku za vaš digitalni novčanik, vaša virtualna valuta može biti zauvijek izgubljena. Ne postoje središnje agencije koje vode evidenciju o lozinkama i koje izdaju zamjenske lozinke.

Niste zaštićeni kada se koristite virtualnim valutama kao platežnim sredstvom

Kada koristite virtualne valute kao sredstvo za plaćanje robe i usluga, niste zaštićeni nijednim pravom na povrat sredstava u skladu sa zakonima EU-a, na primjer, za transakcije iz konvencionalne banke ili s nekog drugog računa za plaćanje. Neodobrena ili nepravilna zaduženja u digitalnom novčaniku stoga obično ne mogu biti preinačena. Prihvatanje virtualne valute od

strane maloprodajnih trgovačkih društava također nije trajno zajamčeno i temelji se na njihovoj diskreciji i/ili ugovorima koji mogu biti raskinuti u bilo kojem trenutku bez prethodne najave.

Vrijednost vaše virtualne valute podložna je brzim promjenama i čak može pasti na nulu

Vrijednost bitcoina i drugih virtualnih valuta strelovito je porasla. To je potaklo neke korisnike da ulažu u njih. Međutim, trebate imati u vidu da je vrijednost virtualnih valuta vrlo promjenjiva te da ja lako podložna kako rastu tako i padu. Ako određena virtualna valuta doživi pad popularnosti, na primjer u slučaju veće popularnosti neke druge virtualne valute, vrlo je vjerojatno da će njezina vrijednost naglo i trajno pasti.

Promjenjivost vrijednosti valute utječe i na vas ako kupite virtualne valute kao sredstvo plaćanja: za razliku od novca kojim se plaća u konvencionalnim bankama ili putem konvencionalnih računa za plaćanje i čija je valuta službena valuta, ne možete biti sigurni da će vrijednost vaših sredstava u virtualnoj valuti ostati dovoljno stabilna.

Postoji mogućnost zloporabe transakcija u virtualnoj valuti za kaznena djela, uključujući pranje novca

Transakcije u virtualnim valutama javne su, no izvršitelji i primatelji tih transakcija nisu. Tim transakcijama u velikoj mjeri nije moguće ući u trag i one omogućuju visok stupanj anonimnosti korisnicima virtualnih valuta. Stoga je moguće da se mreža virtualnih valuta koristi za transakcije povezane s kaznenim djelima, uključujući pranje novca. Takva zloporaba može utjecati i na vas budući da agencije koje provode zakon mogu odlučiti zatvoriti platforme za trgovanje valutama i onemogućiti vam pristup ili korištenje svim vašim sredstvima na tim platformama.

Možete podlijetati poreznim obvezama

Trebate imati u vidu da posjedovanje virtualnih valuta može podlijetati poreznim obvezama kao što su porez na dodanu vrijednost ili porez na kapitalnu dobit. Trebate razmotriti primjenjuju li se takve porezne obveze u vašoj zemlji kada koristite virtualne valute.

Kako se možete zaštititi?

Ako kupujete virtualne valute, preporučujemo da se u potpunosti upoznate s njihovim posebnim karakteristikama te da ih dobro razumijete. Ne koristite „pravi“ novac ako si ne možete priuštiti da ga izgubite.

Isto tako, u pogledu digitalnog novčanika morate biti jednako na oprezu kao i u slučaju pravog novčanika ili torbice. Ne držite veće količine novca u njemu određeno dulje vrijeme i pobrinite se da je novac siguran i zaštićen. Upoznajte se također s vlasničkim profilom, poslovnim modelom, transparentnosti i javnom percepcijom platforma za trgovanje valutama koje namjeravate koristiti.